Ч. 5 (13.244). Львів, пятниця 6. січня 1933. Pocztowa opłata z płacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Чи прийде до порозуміння між францією та Німеччиною.

Скріплена німецька пропаганда за ревізією західних границь Польщі. — Німецькі й французькі голоси про безпосереднє порозуміння. — Французько-німецька торговельна умова. — Проблема воєнних довгів, розброєння та забезпеки. — Б. канцлер фон Папен нім. амбасадором у Парижі? — Стрівожені польські голоси.

Львів, 4. січня 1933.

Є безперечним фактом, що пропагандивна акція Німеччини в справі ревізії її західних кордонів, особливож щодо т. зв. данціґського коридору, стала в останньому часі знову сильнішою і голоснішою. Тільки вчора читали ми напр. про протест польського посла у Берліні проти участи німецького радія, як державної установи, у тій пропаганді. Сьогодні читаємо, що подібний протест заклав польський посол у Льондоні, закидуючи спікерові анґлійського радія, що він тенденційно вислугується німецькій ревізіоністичній пропаґанді. Хоча польська щоденна публіцистика й дипльоматія надзвичайно вразлива, ба навіть перечулена у точці не лише територіяльного, але взагалі всякого ревізіонізму, проте збільшена активність німецької ревізіоністичної акції не підлягає сумнівові: свідчать про це і новорічні бажання през. Гінденбурґа та канцлера Шляйхера, і повінь газетних статтей та окремих публікацій, і радієві звідиції, ріжні провінціональні імпрези та принагідні промови. Все те вказує на ширше задуману плянову акцію німецького уряду, до якої весь той нинішній шум є лише підготовчою увертурою. Ще поважніше каже про це льоґіка історичних подій, яку напр. пригадує париський „Тан“: Штреземан, мовляв, довів до пляну Юнґа, Брінінґ підготовив скреслення репарацій, Папен приготовив признання Німеччині рівних збройних прав, — ролею Шляйхера буде висунути справу зміни територіяльних постанов версайського договору...

Нинішня ревізіоністична кампанія тим цікавіша, що вона йде майже виключно під широким гаслом — порозуміння з Францією. Є теж ціла низка інших познак, які ворожать наближення між Німеччиною та Францією. Так напр. кілька днів тому підписано в Берліні нову французько-німецьку торговельну умову, яка входить в життя з днем 1. лютого ц. р. Крім неї підписано девізову умову з важністю від 1. січня, а її найбільш знаменною точкою є признання великих пільг для німецьких туристів, що їдуть до Франції. Французький амбасадор у Берліні з великим признанням висловлювався про атмосферу, в якій ішли переговори, та добачував у цьому факті важливу додатню прогнозу для розвитку франко-німецьких відносин. „Фоссіше Цтґ.“ оголосила опінію цілого ряду французьких політиків, які однозгідно стверджують велике політичне значіння того господарського наближення.

Одночасно звертають увагу, що з приходом до влади президента Спол. Держав Рузвельта, не зважаючи на всі його нинішні застереження проти скреслення воєнних довгів Европи, ця справа таки ввійде в найближчому часі на чергу міжнародніх розмов. Тоді покажеться, що треба буде таки поважно подумати над розвязкою проблеми розброєння, від якої Америка узалежнює ревізію воєнних довгів. А що розброєння, згідно з французькою тезою, є нерозривно звязане з проблемою забезпеки (гарантії французької територіяльної недоторканости, якої французи не добачують у самому рейнському пакті), якої не хоче гарантувати Франції Америка, — то єдиною можливістю полагодити справу довгів, розброєння і забезпеки є безпосереднє порозуміння Франції з Німеччиною. Німецька преса цитує теж чимало голосів чільних французьких діячів, які щораз більше схиляються до ідеї таких безпосередніх франко-німецьких розмов, які пропонував уже канцлер Папен та на які не згодився Еріо. Між іншими цитують голос французького історика Люї Бертрана, католицького діяча графа Д'Ормессона і т. д.

Таким робом можна сподіватися, що канцлер Шляйхер висуне справу ревізії границь у звязку з женевською дискусією над забезпекою миру. Шляйхер — кажуть — людина зручна і не зробить тієї помилки, щоби брутально домагатися зміни версайського договору. Він змагатиме мабуть до здобуття формули, яка в рямцях загальної умови про забезпеку допускатиме можливість ревізії мирних договорів. У звязку з цими заходами — амбасадором Німеччини у Парижі стане нібито б. канцлер Папен, який має особисті впливові звязки у тих правих французьких колах, які віддавна пропаґують „фронт західної цивілізації“, розуміючи під ним тісний франко-німецький союз.

Не дивниця, що всіми цими подіями чимало схвильована польська прилюдна опінія. Польська преса, починаючи від „Газети Польскої“ й „Іл. Курера Цодзенного“ та кінчаючи на корфантівській „Польонії“, виступає однозгідно проти німецької ревізіоністичної акції. Новорічна „Газета Польска“ пригадує ратифікування польським соймом у 1930 р. торгов. договору з Німеччиною, як доказ доброї волі мирного співжиття з Німеччиною, та заявляє готовість підписати з німцями окремий пакт неаґресії. Однак постава Німеччини насторожує, мовляв, Польщу до найзоркішої чуйности супроти заходу...

Не дайте залякати себе!

В справі забезпеки практичних наслідків шкільного плебісциту.

Як перевірюють важність зголошених деклярацій?

Виконний міністеріяльний розпорядок з 7. січня 1925 р. Д. З. Р. П. ч. 3, поз. 33 постановляє ось що:

§ 8. Шкільний інспектор досліджує, чи істнують умови, під якими деклярація має важність та зокрема:

1) чи громада (ґміна), в якій лежить школа, має згідно з вислідами останнього загального перепису населення 25 проц. населення тої народности, в мові якої хотів би прохач учити дитину;

2) при посередництві староства, громадського (ґмінного) уряду, або на випадок потреби сам особисто чи підписаний на деклярації разом з вичисленими в ній дітьми мешкає в межах даної шкільної округи;

3) чи діти, названі в деклярації, живуть і чи матимуть шкільний вік в дні 1. вересня відповідного року (В цьому випадку чи матимуть на 1. вересня 1933 року 7—14 літ життя);

4) чи виступаючий як опікун дитини має до цього право.

Заздалегідь звертаємо увагу на повищі постанови виконного розпорядку, бо перевірка може вже початися в найближчих днях. Дотеперішня практика виказала, що ті, котрі досліджують ті умовини, не обмежуються на ствердженні дійсного стану річи, але звичайно роблять натиск на батьків, щоби відкликали шк. деклярації. Вони вживають при цьому напр. таких арґументів: той, мовляв, хто бажає української мови навчання у школі, хоче викинути польську мову, а тим самим виступає проти польської держави. Проба освідомити батьків, щоби в таких випадках не далися збаламутити й залякати, бо в українській школі всеодно вчать обовязково польської мови як предмету. Радимо на всякі питання в тій справі відповідати коротко: — „У шкільній деклярації все написане, більше нічого не маю додати ані змінити!“

Отже **зголошених деклярацій** за українською мовою навчання **не відкликати ані ніяких шк деклярацій більше не підписувати**, бо речинець шк. деклярацій за українською мовою навчання минув 31. грудня 1932 р.

Наближається плебісцит за польською школою.

Виконний міністеріяльний розпорядок з 7. січня 1925 р. Д. З. Р. П. ч. 3, поз 33 постановляє у тій справі ось що:

§ 9. Про зголошення батьками щонайменше 40 дітей домагання ввести до школи непольську мову навчання, повідомляє шкільний інспектор **перед днем 1. лютого** населення тої шкільної округи з тою метою, щоб уможливити решті батьків зголосити жадання навчати в польській мові.

Таке повідомлення треба виконати через вивішення відповідної оповістки в домівці громадського (ґмінного) уряду, а поскільки у відповідній шкільній окрузі нема громадського (ґмінного) уряду, то в іншім місці положенім в межах тої округи, однак з виключенням шкільного будинку".

Згідно з постановами ст. 3. закону з 31. липня 1924 р. і § 10 і 13 виконного розпорядку з 5. січня 1925, якщо до 30. квітня 1933 р. вплинуть від батьків 20 дітей у шкільному віці шкільні деклярації з домаганням польської (державної) мови навчання, то тоді школа стає двоязичною (утраквістичною).

Очевидно, якщо поляки не назбирають стільки підписів, то школа по закону має бути українська.

Отже обовязком кожного свідомого українця, в першу чергу нашої сільської інтеліґенції та зокрема нашого духовенства, селян і робітників є поучити й остерегти батьків і опікунів, щоби не дали збаламутитися і не підписували ніяких нових шкільних деклярацій, бо — як вище сказано — речинець деклярацій за українською школою минув 31. грудня 1932 р.

З другої сторони українці даної громади повинні за всяку ціну довідатися, хто підписував деклярації за польською школою і чи ті підписи важні, якщо підписи на таких декляраціях сфальшовані, або деклярації підписали такі особи, що не мають права, або за таких дітей, що не є в шкільному віці або не мешкають в даній шк. окрузі, то про це все донести приналежному повітовому шкільному інспекторові за посвідкою або порученим листом почтою, бо ані закон ані виконний розпорядок не накладає обовязку на пов. шкільного інспектора робити з власного почину розвідки в тому напрямі.

Про всі такі факти повідомляти Правну Оборону при Гол. Управі „Рідної Школи“ у Львові, Ринок 10 та українську пресу.

Правна Оборона при Гол. Управі „Рідної Школи“.

—o—

Перед скликанням райхстаґу.

БЕРЛІН. 4. І. ПАТ. Сьогодні збирається конвент сеніорів Райхстаґу, щоби вирішити речинець скликання парляменту. Загально думають, що цим днем буде 17. ц. м. Одночасно проєктують скликання пруського сойму. Уряд республики має заявити на конвенті сеніорів готовість виголосити програмову заяву та залвитися за найшвидшим поладнанням внесення на заяву недовіря.

В політичних колах говорять про *нову стрічу Гітлера зі Шляйхером* перед вирішенням справи райхстаґу. Дальша доля парляменту залежить від становища, яке займуть гітлерівці. Якщо прийде до явного конфлікту з урядом республики і розвязанням райхстаґу, в урядових колах заповідають *розписання нових виборів у найближчому часі.*

Акція за українським середнім шкільництвом.

З ініціятиви Головної Управи „Рідної Школи" відбуваються в місцевостях, у яких є приватні і державні гімназії, шкільні анкети громадських чинників. Завданням цих анкет є: 1) устійнити потреби даної місцевости щодо приватного і державного загально-освітнього і фахового шкільництва, 2) узгіднити акцію старань за здійсненням цих видвигнених потреб.

Як відомо, нові шкільні закони зліквідують до 1. липня 1938 р. всі семинарії і зменшать на половину всі середні школи. Таким робом в українських приватних і державних середніх школах пропаде 60 кляс. Тому українське громадянство повинно домагатися на місце тих кляс заснування нових середніх шкіл. Саме обдумання заходів, які належить повести щодо відчинення тих нових шкіл — поруч збереження дотеперішніх — є основним завданням тих анкет.

Досі вони відбулися в Перемишлі, Коломиї, Золочеві, в Тернополі і Чорткові. Треба конче, щоби всі не лише заінтересовані (отже ті, що вже мають середні школи, які мають бути до половини зредуковані), але й ті місцевости, що ще середніх шкіл не мають, але мають умовини і потребу на них, щоби всі ці місцевости доконче такі анкети відбули. Треба подати докладний хід нарад тих анкет і їх резолюції до відома Головної Управи „Рідної Школи", яка всі ці матеріяли збере і в формі меморіялу предложить відповідним шкільним чинникам. Далі, ці всі місцевости мусять бути також приготовані й на те, що для підтримки заходів Головної Управи мусітимуть пізніше теж зі свого боку висилати відповідні представлення до шкільних чинників, а може й навіть висилати відповідні делегації. Однак про це буде згодом оповістка в газетах.

З життя Союзу Українських Адвокатів.

Сходини Львівської Делегатури С. У. А.

Дня 25. грудня м. р. відбулися в домівці С. У. А. сходини Львівської Делегатури. Проводив сходинам делегат д-р Евген Шуровський, адвокат з Винник, секретарював адвокат Степан Ганицький. Про новий екзекуційний закон реферували: д-р Іван Кміцикевич і Микола Багринівський, адвокат з Рівного. Реферати викликали живу дискусію. Другий реферат „Про положення та вигляди української адвокатури на Волині" та інших північно-західних землях — виголосив адвокат Микола Багринівський. Він подав, що на 120 адвокатів окружних судів у Рівному і Луцьку є тільки 5 адвокатів українців, один адвокатський аплікант і біля 20 жидів. Положення адвокатури на Волині на разі невідрадне, як зрештою всюди, але як економічні відносини зміняться, то буде там краще як деінде і тому українці адвокати повинні вже тепер там осідати. В широкій дискусії, яка розвинулася по тім рефераті порушено також справу відкривання адвокатських канцелярій в окрузі краківської апеляції. Там є 6 окружних судів, а саме: Краків, Ясло, Новий Санч, Ряшів, Тарнів і Вадовичі. Для українців є місця на терені окружних судів: Ясла і Нового Санча. На терені тих двох окружних судів є досі наші адвокати тільки в Дуклі, Горлицях, Кросні, Мушині і Грибові, а крім того в окрузі Ряшева у Фриштаку і Лежайську. Потім д-р Маріян Глушкевич, д-р Іван Кміцикевич і д-р Альфред Говикович подавали інформації щодо вписів на листу адвокатів, належитостей за впис і т. д. Незвичайно численні сходини замкнув делегат д-р Шуровський і подякував передовсім адвокатові Багринівському, що не жалів труду і приїхав на них з рефератом аж з Рівного.

Міліон селян утікло з України в інші сторони С. Р. С. Р.

Кореспондент нюйорського „Таймсу", Волтер Дуранті, приїхав з Москви до Парижа і почав висилати такі телеграми до „Таймсу", яких радянська влада була би не перепустила з Москви. Дуранті повідомляє, що *міліон селян покинуло Україну* і помандрували, втікаючи перед голодовою смертю і шукаючи хліба, в дальших сторонах Радянського Союзу. З початку комуністична влада думала, що це селянство їде на сезонові праці, але селянство не вернулося на весняну сівбу. Тоді стало ясно, що воно втікло з України, шукаючи порятунку від голоду. А про це не можна було подати з Москви, бо цензура не пропустила. Подібних випадків цензурування є багато.

Новий болгарський уряд.

СОФІЯ, 4. І. ПАТ. На вчорашньому засіданні парляменту премієр виголосив заяву, що новий уряд буде продовжувати політику свого попередника і заповів закони про амнестію та фінансові і податкові справи. Після дискусії, в якій взяли участь представники всіх партій, палата ухвалила *довіря для уряду.*

Комуністи в Еспанії.

Як повідомляють із Мадриду, в гірничому районі Ля Фергера, де два місяці тріває страйк, комуністи розгортають велику саботажову акцію. В останніх днях кинули 50 бомб, при чому ушкодили в багатьох місцях електричні проводи. Біля Альказар населення напало на громадський уряд й знищило внутрішнє уладження. Бурмістр і секретар тяжко ранені.

З віденського університету.

ВІДЕНЬ, 4. І. ПАТ. На віденському університеті будуть відновлені виклади 10. ц. м. Ректор університету оголосив, що академічний сенат заборонив носити зброю, партійні однострої й політичні відзнаки в університетських будинках. Сенат уповажнив крім того ректора створити академічний легіон із студентів, що користуються особливим довірям ректора. Завданням легіону підтримати порядок на університеті.

Чого то вже не підробляють!

НЮ ЙОРК, 10. грудня. (Вл. кор.) В Ню Йорку попали на слід величезного обману у продажі великих рогів підбігунового оленя, антильопи та інших рогачів. Є між богатими людьми спеціяльні любителі прикрас у виді великих рогів, або й цілої голови. Головно ті люди, що люб'уються в мисливстві, заподавливо збирають такі предмети і платять за них грубі тисячі. Одначе вони все хочуть знати, звідки ті роги походять, коли то вбито звіря, хто його вбив і т. п. і потім тим величаються перед своїми приятелями. Цю слабість богатих людей підхопили хитрі торговці і навчилися штучно підробляти величезні роги підбігунових звірят, прибивати їх на гарних дошках, надавати їм вигляд старовини, придумати якусь історійку ще із середньовічних часів і продати такий предмет за тисячку-дві-пять. Кажуть, що сотки тисяч долярів пішли в той спосіб до кишень обманців. Цей фальш відкрив припадково торговець такими річами, Роланд Ворд, який дбайливо зберігає історію правдивих того роду предметів і їх перехід з рук до рук та оголошує час від часу відповідні цінники. Такі підроблені голови з рогами дісталися навіть до музею національної збірки голов і рогів у Ню Йорку.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 6. СІЧНЯ 1933.

ФЕДІР ДУДКО. 3)

Подорож до Батурина.

Спогад.

(Докінчення).

Недалеко від порому підносилася висока крута гора, перед якою треба було встати з повозу, щоб дати коням змогу витягнути його на кручу — й зараз на горі починалося містечко. Тихе, глухе, занедбане, повне жидівських крамничок містечко, в яких продавали дьоготь, сіль, тараню й де пахло оселедцем і мишами. У стороні від цих безвиразних крамничок, вражаючи очі невідповідністю делікатних форм до загальзого безбарвного кольориту, стояла, потопаючи в зелені дерев, чудова мурована церква — витвір тонкого італійського мистецтва, де поховали Кирила Розумовського.

Входимо в церкву. З правого від входу боку невисокий, з білого мармуру надгробок з вис.чевим барельєфним портретом Розумовського й бронзовою таблицею, на якій вписали довжелезний титул останнього українського володаря. Тут вичислено все, що хочете: і граф, і кавалер ордену св. Андрія Первозванного, і генерал фельдмаршал і т. д. і т. д. Нема тільки одного: що той, хто спочиває під цим білим надгробником — був український гетьман.

Сторож, що відчинив нам церкву, звертав нашу увагу на все в цьому гарному батуринському храмі, тільки не на місце спочинку гетьмана, а коли ми спитали його, хто лежить під надгробком, відповів, як і пастушок:

— Генерал Розумовський.

На виїзді з Батурина, за великим, замуленим, повним гусей і качок ставом, ми побачили величезний, розкішний, зарослий віковими деревами густий парк, на зеленому тлі якого білів скромний вигладом, довгий партеровий будинок колишнього Мазепиного приятеля, кума й поплечника, ославленого генерального судді Василя Кочубея.

З биттям у серцях підїзджаємо до цього білого дому. Тут колись бував Мазепа, тут на пишних бенкетах у його честь у присутности цілої генеральної української старшини господар, стоячи з келихом у руках перед ясновельможним гостем, виголошував кв.тчасті застольні промови, звідси вночі втікла до гетьманської палати закохана в Мазепу молода Кочубеївна, тут-же писав і звідси вислав розлютований Кочубей свій донос цареві Петрові.

Встаємо з повоза. Тиша. Навколо ні душі.

Озираємося.

Якийсь особливий, інший, цілком неподібний до вистріпної чепурности дому Розумовського світ почуваємо в кожній порошинці цього стародавнього Кочубеївського оселища. Це тиха, повна старосвітської простоти й примітивізму, типова великопанська садиба української лівобережної гетьманської шляхти, які на Чернигівщині можна бачити скрізь.

Оглядаємо Кочубеїв дім назовні. Простий партеровий будинок з грубелезними мурами, без усяких зовнішніх прикрас. Єдина оздоба його — трьохкутний аттик, як видно, перебудований був у пізніших часах. Взагалі цілий будинок повен слідів пізніших ремонтів і перебудувань, які відібрали від нього всю принаду й характеристичні ознаки старожитности.

Знаходимо сторожа, який живе при домі, й просимо його показати нам Кочубеїву господу.

Сторож — уже стріляний горобець. З хитрістю анальфабета, який догадується, що цей нежилий дім має якесь спеціяльне значіння для публіки, починає служити нам всякими поясненнями, підслуханими від тих, хто вже раніш бував тут. Страшні, несотворені речі, повні анахронізмів і легендарного безглуздя, почули ми від цього чічероне, який дуже добре вдавався до ролі провідника в маломістечковому паноптікумі.

Обходимо покої Кочубеївого дому. Все, починаючи від підлог і кінчаючи стелями, тут перероблене — й уся романтична цінність цього історичного місця навіки згинула разом з тою варварською реставрацією, якої допустилися пізніші власники оселі — Кочубеї. У покоях, правда, стоять деякі старовинні меблі, але це, очевидно, були тільки останки із того всього, що нащадки Кочубея вивезли звідси в інші свої маєтки, і стояли вони не в тому порядку й не на тих місцях, як колись. Це тим дивніше, коли пригадаємо, що дім цей, підчас зруйнування Батурина військами Меншикова, увесь час був недоторканим і лишаючися дотепер у тому стані, в якому був за життя Василя Кочубея, міг би стати одним із найцінніших музеїв старої Гетьманщини.

Найцікавішим з усього, що ми побачили в Кочубеївому домі, були старі склепінчасті льохи, яких не торкнулася, на щастя, рука реставраторів. Це цілком темні, порожні тепер, простори камери, з дуже глибокими нишами в товстелезних мурах, де очевидно, ховали всяке добро, й масивними залізними обручами в склепіннях, до яких, треба думати, привішували ріжні мішки з харчами, щоб оберегти їх від мишей. Одначе сторож звязав з цими обручами цілу легенду: до них була прикована ланцюгами Мотря, спіймана в момент утечі з батьк. дому до Мазепи (сторож, за Пушкіним, називав її Марією), пізніше були привязані гетьманові післанці до старого Кочубея, а врешті з наказу Мазепи і сам Кочубей.

Виходимо в зарослий, напівдикий, величезний сад. У глибині його сторож показує нам Мотрин дуб. Під ним ніби вперше виявила моло-

[illegible]Шкільні декларації причиною хороби нотаря.

(Неправдоподібна, але правдива подія.)

Щоби [illegible]можливити переведення шкільного плебісциту [illegible] Кремянці, бурмістр Вонре відмо[illegible]вився поти[illegible]джувати підписи батьків на шкільних деклар[illegible]іях. Не помогли скарги до повітового старости[illegible] на те все витрачено лиш дорогий час.

Тоді б[illegible]ки рішили звернутися до тих, які в уряду п[illegible]вні потверджувати всякі документи — до нота[illegible]. Едмунд Кевіґ з початку, поки не розпізнав[illegible] у чому тут справа, погодився потверджува[illegible] підписи по 2 зол. за декларацію; потім під[illegible]ив ту ціну до 4 зол., а той хто не мав особи[illegible] виказки, мусів дати ще по 1 зол. Батьки на[illegible] мусіли погодитися, бо два інші во[illegible]гарі — Го[illegible]цький і Шубяковський — вимагали по 5 зол. [illegible] декларацію, хоча згідно із затвердженою та[illegible]фою повинні би брати не більше як 1 зол.

П. Кевіґ погодився посвідчити 40 декларацій, але підписавши 20 декларацій, очевидно зрозумів, що робить „непатріотичне діло". І це так поділало на бідного старушка, що він нагло захорував і від підпису вже зложених декларацій рішуче відмовився, хоча напередодні почував себе досить добре і ніщо не віщувало такої наглої хвороби, щоби не можна було взяти пера в руки для підпису. Тоді батьки в розпуці кинулися до 2 других нотарів — Шубяковського і Горецького, людей в силі віку і нехоровитих, але на диво показалося, що бюра їх нечинні, бо обидва також нагло... виїхали в невідомому напрямку і на необмежений час, в поспіху залишаючи свої канцелярії без заступників і нечинними. Батьки телеґрафічно звернулися до предсідника окружного суду в Рівному, щоб зарадив такому лихові.

А. В-кий.

Оголошення до святочного числа „ДІЛА", яке вийде в значно збільшеним обємі і накладі в пятницю 6. січня 1933. приймає Адміністрація ‚Діла' найпізніше до четверга 5. січня до години 13.

„Просвіта" в житті та розвитку нашого народу.

Промова голови „Просвіти" д-ра І. Брика на „Святі Просвіти" у Львові.

У пе[illegible]ій книжечці, складеній живою українською [illegible]овою і видрукованій у 1837 р. у „Русалці Дні[illegible]ровій" жалується Маркіян Шашкевич: „Су[illegible]ло нам ся послідним бути. Бо коли другі сла[illegible]ни вершка ся дохаплюють, нам у густій студе[illegible]й мраці гибіти". Безпросвітня темрява — розпучлива безнадійність. — Бо й справді. Тоді, як [illegible]сі славянські народи відродились до нового життя, коли вже й для народньої освіти працювала від 1825 р. Матиця сербська, від 1830 р. Матиця [illegible]чеська, а пізніше від сорокових років Матиця [illegible]ірська, Матиця лужицько-сербська і Матиця [illegible]альматинська, то перша українська книжечка, в[illegible]ана з бажанням розбудити до національного життя галицьку волость, не може вийти у Львові, тільки в Будимі, австрійська влада її конфіскує і не пускає до тих, для кого вона призначена, а на сміливчака-новатора сиплються поліційні доходження.

Здається, що доля „Русалки Дністрової" змальовує найкраще тодішню гірку долю українського народу в Галичині. А всеж таки не можна сказати, щоби традиційна туга за освітою за час неволі в нас вигасла, щоб не було й думки про неї.

Ні! Про народню освіту думало й „Товариство священиків", засноване 1816 р. в Перемишлі. Думка про потребу освітньої праці захоплювала [illegible] „Головну Руську Раду" і „Собор руських учених" і „Галицько-руську Матицю"... у 1848 р.

Перенесімся хоч на хвилину в ті часи і пригадаймо мало вже кому відомі думки, що виходили з мізку й серця наших предків.

„Усі народи пізнали, що тільки через народне образування можуть прийти до сили і значіння". „Довго та гадка снувалася й кружила, але в давнішім, безнадійнім положенні нашім годі було з нею в світ появитися". Аж конституція, однісеньке слово „воля" пробудило й нас з довгого сну, сну майже смертельного до життя, але життя милого, бо народнього. А основою вільного народнього життя є просвічення, бо тільки просвічені народи є правдиво вільні". „А наш нарід хоче просвітитися, хоче дивитися на світло, яке перед ним закривано, жадає духової поживи так, як у жаркий день спалені уста женця охолоди-водиці".

Отже „із широї любови до загального добра, з ревности до рідної мови і піднесення народности загадали українці (русини) у Львові заложити товариство, котре би добрі й загально корисні книжки видавало і за можливо низьку ціну між народом ширило". А це „для скорого поширення освіти і буйнішого розвитку української народности".

„Великі осяги інших народів будять у нас подив, але не можуть відняти нам відваги. Славний приклад братів наших — південних славян і чехів, котрі перед 20-ти роками були там, відки ми тепер виходимо, нехай нам буде зіркою провідною". „Чим більші труди й перешкоди, тим більші нехай будуть наші зусилля, а дасть Бог, що поведеться нам, бо не для себе працювати будемо а для добра 15-міліонового народу". „Труднощами не відстрашаймося, а подвоїм наші сили, бо що для одного, двох-трьох важке, стане легке, як усі спільно до того в'зьмемося". „Получімся всі в тім спільнім переконанню, що правдиве щастя нашого народу тільки на підставі просвічення зацвисти може".

Колиж перший зїзд галицько-українських учених вибрав зпоміж себе „Товариство Просвічення", яке мало співпрацювати з Матицею, впали ось-які чудові, заповітні слова з уст голови зїзду о. Михайла Куземського:

„Гадаю, що просвітити нарід є ділом найкращим і найбільшим, яким тільки чоловік занятися може. Бо чиж є що гарніше, як привести нарід до пізнання природних прав людини, навчити його любити Бога над усе, а ближнього як самого себе, з темного неука зробити свобідного громадянина? Мужів, що те робили, зачисляли в давнині між богів".

І тішилися тоді надією, що „зерно виросте в велике дерево народнього просвічення, слави й щастя".

Та, на жаль, не виросло! Так гарно розуміти потребу й вагу народньої освіти, виявити стільки благородного запалу та готовости... і дати змарніти такій здоровій думці, дати спалити її морозному північному подихові галицького москвофільства! Аж дивно!! Але інакше й не могло статися там, де поза празничним гуртковим настроєм не було буденної віри в життеві сили такі свого народу, де штучно насаджений аристократизм відділяв і далі горстку інтеліґенції від народніх мас, де всеобіймаюча любов свого рідного налягла каменем угла.

Треба було аж нового покоління, покоління, що на його серце вогнем впала Шевченокова поезія, покоління, яке не тільки деклямувало, а й серцем відчуло і розумом зрозуміло простенькі, а притім могутні слова: „Обнімітеж, брати мої, найменшого брата. — Нехай мати усміхнеться, заплакана мати!" — покоління, до якого долітали звістки про те, як щиро беруться за велике діло народньої освіти найкращі, найталановитші сини Вел. України і здійснюють його виданням книжечок для народу та освітніми курсами у недільних школах.

Отсе саме покоління покликало до життя в дні 8. грудня 1868 р. Товариство „Просвіту" у Львові. І вона живе й працює вже 65-ий рік. Не тільки живе, а ще й розростається, бо росте із здорового зерна любови й віри та тісного звязку з почуваннями та думками народу.

Чи маю в отсю святочну хвилину народин „Просвіти" давати перегляд її праці, переповідати її історію?

Ні, це булоб завданням не під хвилю, а може й зайвим. Загляньте в якунебудь клітину нашого національного життя та нашого тяжко придбаного, але тому й прецінного дорібку, і ви почуєте миле та правдиве признання: — Я вийшла з „Просвіти", моею матірю є „Просвіта".

Бож і справді, без пересади — усі великі думки, усі здорові, творчі почини родилися в „Просвіті" й до її груди тулилися, аж доки набрали сили й відваги почати своє самостійне життя.

Тепер зрозумієте, чому називають „Просвіту" великим, найкращим словом на землі, бо Матірю — матірю усього українського зорганізованого життя, чому її історія, це в великій мірі — історія відродження галицької землі. Та не тільки галицької. Усюди, де живе український народ, чи непроглядною масою, чи кольоніями, якщо тільки зявлялася якась можливість освітньої праці, організувалася вона під прапором „Просвіти". Ніщо більше як „Просвіта" збирає й гуртує біля себе розкинених по широкому світі бідолашних дітей України. А гляньте на села, містечка, передмістя! Якщо ви вже щораз менше зустрічаєте похилих, несвідомих своєї націо

Кочубеїва свої почування гетьманові й під ним [illegible]ібн відбувалися потайні їхні зустрічі. Звичайно, як і скрізь, куди є вільний доступ Марусям і Юркам — дуб вимережаний по всій корі сотнями підписів і серед них один, який, запевняє сторож, вирізав власноручно сам Мазепа. Так чи інакше, але безперечно Мазепина нога колись ступала тут і дуб міг чути переливчастий бренькіт струн гетьманської бандури, а вечорами, коли потопав у сні сад, дівочу журбу Мотриного клявесина з відкритих вікон Кочубеївого дому.

Глушина обгортає неприємним враженням занедбання й цілковитого запустіння — й ми покидаємо Кочубеївщину. Покидаємо ще й тому, що чорна хмара грізно облягла небо й спалахуючи сліпучими блискавками, віщує бурю.

Треба спішитися до заїзду. Але як можна, будучи так близько від найцікавішого і найсвятішого місця в цілому Батурині — того місця, де колись стояв пишний Мазепин парк із величавим гетманським замком, хоч одним оком не глянути на нього! Це історична Гончарівка, яка тепер називається якось інакше. Тут колись жив Мазепа, тут розігравсь найтрагічніший акт завзятої оборони Чечеля у Мазепиній редуті перед московськими полчищами, тут огнем і мечем після зради Носа із краю в край перейшов дикий Меншиков, руйнуючи, палячи й убиваючи все, що тільки було на цьому місці.

Від сторожа Кочубеївого дому довідалися ми, що зараз за Кочубеївщиною, прилягаючи до саду, стояв донедавна Мазепин гай, із наказу влади цілком вирубаний. Дійсно, за Кочубеївим садом починалося голе місце, те місце, від якого колись простягалася до Сейму Гончарівка. Втоплюємо очі, намагаючись відгадати хоч щось із того, що було на цих місцях, але годі: небо розкриває свої шлюзи і в мокрому мерехтінні дощу тяжко до чогось приглянутися. Повертаючи назад, [illegible] тільки побачили на боці якесь каміння. Це, потім ми довідалися, були останки знищеного москалями головного форту колишньої батуринської фортеці.

Ховаючись під дахом гостинного жидівського заїзду, ми вслухувалися в грізне гуркотіння грому і так хотілося нам в той час бути десь на руїнах гетьманської палати або стояти десь під муром знищеної фортеці, щоб у вогневих спалахкуваннях сліпучої блискавки слухати симфонію вічної енерґії.

Від улесливого господаря заїзду в довгому каптані, кручених пейсах і чудернацьких патинках ми могли докладно розпитатися про Гончарівку з рештками памяток про Мазепу й узагалі про все те, що мав ще в собі цікавого Батурин.

Мазепа? О, Мазепа — це був славний пан і мав він свої багатющі маєтки в колишній Гончарівці, але там тепер нема нічого, опріч купи руковища й свинства. Є, правда, там останки старих мурованих укріплень, алеж — пхе! — в таку погоду пускатися туди нема як та й взагалі там нема на що дивитися. Ну, трошки собі каміння — й усе.

Постановляємо ще раз побувати в Гончарівці, але дощ пере щодалі сильніше й уже починає смеркати.

Відкладаємо оглядини гончарівських руїн колись на інший раз, кажемо запрягати коні й виїздимо додому.

Страшним, непролазним болотом, розплескуючи калюжі, вирушили ми з Батурина, покидаючи стару гетьманську столицю. Сік дощ у буду над нашими головами, залягала темінь на землю й чорний сум стояв навколо — перед нами й позаду нас.

Їхали вслухуючися в хлюпіт калюж і шум непогоди, й думками своїми були десь позаду — в непривітному, мокрому Батурині, до якого збиралися зазирнути ще раз.

Оначе більше нам не довелося там бути. *Е.*

нальної вартости, своїх людських прав рабів, то знайте, що в тому львина заслуга „Просвіти". Вона виховала вже цілі покоління, що відроджені освітою і знанням стають високовартісними членами громадянства. „Просвіта" підносить темні маси на висоти культурної нації. А тільки культурні народи цінять волю й добувають її.

Не тільки дати освіту й знання, але й виховати українське громадянство на свідомих своїх національних і людських прав та обовязків, не духом і тілом здорових, на високоморальних українок і українців — отсе завдання, що його мала, має й довго ще матиме перед собою „Просвіта". Завдання не легке, яке вимагає незвичайної енергії та скупчення усіх сил, вимагає і немалих матеріяльних засобів.

А время люте! Йде поворотна хвиля неписьменности, а за нею занепад культури, зубожіння... а далі й загроза життю нації. Йде поворотна хвиля духового отупіння, браку відпорности, розедпання, невільничої покори, деморалізації, просто визиваючого цинізму в доманні громадської карности й етики.

Ми вже раз те переживали, тоді, коли покірно віддавали свої духові і фізичні сили за чужу справу, за чуже добро, за чужий ідеал. Але від того часу, на протязі століття, віднайшли вже свій ідеал. Віднаходили його найперше одиниці, а віднайшовши працювали і терпіли. Завдяки освіті віднайшли його вже й сірі маси, а віднайшовши працювали й боролись. Вони тепер уже бережуть свій ідеал і збережуть, бо це вже не темні маси застрашених рабів, що вміють тільки плакати, нарікати й спину гнути, а свідомі, освічені громадяни, що вміють уже думати й працювати, що кожної хвилини готові на жертву.

А поворотна хвиля заглади йде і не спиняється. І проти неї будуємо греблю, а в її основу кладемо освіту, знання й виховання. Бо тільки освіта дає розуміння прав і обовязків. Тільки освіта дає змогу боротись із життевими труднощами і не впасти. Тільки освіта підносить мораль одиниць і народу. Хто не хоче освіти, хоче бути рабом...

Будуємо греблю — міцну, могутню, бо й напір могутній, сконцентрований модерний. А на те треба збірної сили, пляну й напруження. Проспати сьогоднішню хвилю нам не вільно, бо завтра може бути пізно. Під цю хвилю кожний відповідає за всіх і всі за одного — за одне, бо за здоровля нації, за її життя і ясну будуччину.

В цілому світі аж гуде від праці. Усі народи, усі їх верстви працюють над своїм удосконаленням, при помочі давних і нових засобів та метод змагають до духового й матеріяльного піднесення якнайширших кругів громадянства. Виховується тип незалежної, високоморальної суспільної людини, щораз міцніше й ширше почуття збірної солідарности.

Роблять те державні народи, тим більше повинні дбати про те народи недержавні.

І ось „Просвіта" закликає до тої праці усіх дітей рідної землі.

Єднаймося під проміннистим прапором „Просвіти" усі! А зеднавшися, здобудемося на залізну збірну волю. А єдність і воля дадуть нам таку непереможну творчу силу... що греблю збудуємо... бо...

„Тимто й стала на всьому світу
Страшенная козацька сила,
Що у нас, панове молодці,
Була воля й дума єдина".

По широкому світі.

— Над західним побережам Норвеґії лютув буревій, що наробив багато школи.

— Німецький уряд призначив 130 тисяч морґів на Шлеську на кольонізацію.

— В Берліні умер б. німецький канцлер Куно, в останніх часах директор т-ва „Гарпаґ".

— Ледолом „Малиґін" розбився серед скель біля Шпіцберґів. Залозі із 100 осіб поспішили на допомогу інші кораблі.

— На Атлянтійському Океані панують в останніх часах великі бурі, що сильно утруднюють морську плавбу.

В грудні м. р. збанкротувало у Німеччині 621 фірм.

50 000 дол. платні не вистає на життя.

НЮ ЙОРК, 10. грудня (Вл. кор.) Льондонський кореспондент газети „Сан" повідомляє, що теперішній посадник міста Льондону в Анґлії, сер Перси Волтер Ґрінвей, нарікає, що його урядова річна платня не вистає на покриття коштів, звязаних з його становищем. У самім серці міста має він величаву палату, так звану „Меншен Гавс", яка стоїть на чужому ґрунті і тому місто платить 50 дол. річно так званого „ґрунтового чиншу" „гравнд ревт", а крім цього ще 50.000 дол. особистої платні. Мейор Льондону сповняє дуже важні функції як представник міста і дуже часто мусить приймати визначних заграничних гостей. Колись на таких бенкетах подавали і по 16 страв, а тепер то ледви по 6, але й на це не вистає фондів мейорові, бо мусить із своєї платні давати багато на добродійні фонди. Тих фондів намножилося стільки, що сам посадник буде мусіти йти шукати допомоги для вдержання життя.

З японсько-китайського боєвища.

ПЕКІН, 4. І. ПАТ. На основі інформацій з китайських джерел японці заняли Шангай-Кван. Серед руїн лежать спалені трупи 500 вояків і багатьох цивільних осіб. Китайців виперли з другої оборонної лінії. До Чін-Ван-Тао прийшли три дальші японські воєнні кораблі й хотіли висадити військо, однак китайці перешкодили.

ПЕКІН, 4. І. ПАТ. У Шангай-Кван від часу заняття міста японцями панує спокій. Японська офензива припинилася. Представник японського посольства в Пекіні заявив, що японці готові шукати порозуміння, оскільки схильні до цього китайці.

ПІСЛЯ ЗАЙНЯТТЯ ШАНГАЙ-КВАНУ.

ПЕКІН, 4. І. ПАТ. Урядово повідомляють, що китайські війська уступили з Шангай-Кван, користуючися поїздами та тепер ґрупуються під охороною панцирників біля Чін-Ван-Тао. Японські панцирники патролюють на шляху в напрямі Чін-Ван-Тао.

Адмірал сер Говард Келлі, командант анґлійської фльоти на китайських водах, приказав анґлійським човнам „Бридж Вотер" і „Фолкстон" відплисти до Чін-Ван-Тао, щоби охороняти анґлійські інтереси.

Чан-сю-ліян у відповіді на японську ноту, яка робить його відповідальним за всі наслідки теперішньої події, скидає відповідальність на японців і домагається від них, щоби на будуче зверталися до китайського уряду.

ТОКІО, 4. І. ПАТ. Корабель „Токіва", що запускає міни, який є в Сепо, дістав приказ відплисти до Чін-Ван-Тао.

НЮЙОРК, 4. І. ПАТ. Повідомляють із Пекіну, що в боях за Шангай-Кван згинуло 500 китайських вояків. Здобуття того міста вашинґтонські кола вважають початком дальшого походу японців на китайську територію.

Уряд Зл. Держав — як зазначує кореспондент вашинґтонської „Геролд Трібюн" — стверджує знову, що не признаватиме здобуття цього міста знасилуванням істнуючих трактатів, ані не робитиме дипльоматичних заходів у цьому положенні.

НОВИНКИ

— **Д-р Миронович Антін орд.** у внутрішніх недугах Львів, вул. Жовківська 64, ч. тел. 52-05. Лічення кварцовою лямпою. 1124 2—?

— **Поштова оплата** на святошні листівки з побажаннями, що складаються з 5 слів коштує лише 5 сот. Хто хоче використати цю догідність і вислати святочні побажання всім своякам і знайомим, найде Листівки в найбільшому виборі і по дешевій ціні у **„Союзному Базарі"**, Львів, Руська 20. 1144 2-2

— **Коляди і щедрівки у львівському радіо.** В перший день різдвяних свят, тобто в суботу 7. січня ц. р., від год. 8.45 до год. 9.20 веч. відспіває Спів. Т-во „Сурма" під дир. п. Ів. Охримовича у львівському радіо колядки і щедрівки укладу О. Нижанківського, Стеценка і Т. Купчинського.

— **Управа „Української Видавничої Спілки"**, як власник журналу **„Літературно-Науковий Вістник"**, повідомляє Вп. членів і передплатників ЛНВістника, що з новим роком не має ще змоги почати знову видавати ЛНВістник. За пять місяців, а саме від серпня м. р. при всіх рішучих заходах, не стягнено ще настільки залеглих передплат, щоби можна було вже з січнем 1933 р. відновити журнал. — Тому Управа Спілки просить усіх передплатників, які не вирівняли своїх зобовязань, якнайскоріше поладнати їх більшими та частішими ратами, бо тільки тоді буде можна приспішити видавання ЛНВістника. Щоб оминути на майбутнє помилок при висилці залеглої передплати, Управа Укр. Вид. Спілки подає до відома, що не має ніякого адміністраційного звязку з видавництвом нового журналу „Вістник", який появився дня 1. січня 1933. під редакцією д-ра Дмитра Донцова. — **Управа Української Видавничої Спілки.**

— **„Евген Онеґін" з Марією Сокіл.** Дирекція львівської опери повідомляє, що в найближчу неділю (2-ий день наших Різдвяних Свят) у львівській опері появиться „Евген Онеґін" Чайковського з п. Плонським у титуловій партії та п-ею Марією Сокіл у головній жіночій партії Тетяни. Крім цих двоїх артистів виступлять ще пп. Гупертова, Петер, Романовський, Сирочевський та Ужейко. Дириґує дир. А. Должицький. Опера „Евген Онеґін" не йшла у Львові де кілька літ.

— **За приналежність до ОУН. у Кремянці.** В червні 1932 р. заарештували у Кремянці 17 учнів середніх шкіл, обвинувачуючи їх з арт. 97. к. к. (приналежність до ОУН). Після того, як минуло 6 місяців з дня їх заарештування, слідчий розпочав слідство щойно 15. грудня і звільнив 9 осіб. Залишаються ще у кремянецькій вязниці: Ігор Шубський, Степан Пшеничний, Юрій Козубський, Петро Львович, Микола Медвецький, Фурсик Кузьма, Роботницький і Закидальський.

— **Речинець студій продовжений.** М-ство освіти виладило проект закону, що продовжує речинець укінчення студій для студентів фільософічного, природничого й гуманістичного виділу до 30. червня ц. р. Діло в тому, що законний речинець здавання іспитів на основі давного правильника минув 31. грудня м. р. для тих студентів, які розпочали студії в роках 1925/26 або раньше, а багато студентів з оправданих причин не скінчили студій.

— **Заняття для безробітних.** Львівський повітовий виділ зорганізував на ширші розміри експльоатацію камінеломів у Борках Домініканських за Бруховичами й заанґажував до цього поки що 100 фізичних безробітних зі Львова. З розвитком експльоатації дістане заняття дальша партія робітників. Плянуються теж реґуляційні роботи на Полтві, Сяні і т. п.

— **Дрогобицькі комуністи при роботі.** В часі ревізії при вул. Мурарській у Львові викрито 20 кг. комуністичних відозв. Арештовано притім Реґіну Блявштайн, М. Кастенбавма, С. Вайса і Якова Крупу, які приїхали з Дрогобича, щоби розкинути відозви по Львові.

— **Нові відділи ПАТ.** З початком січня ц. р. повстали два нові відділи ПАТ. у Сх. Галичині, а саме у Станиславові й Тернополі.

— **Батько підпалив загороду сина.** В Горбачах пов. Львів згоріла загорода Василя Чмира. Слідство викрило, що вогонь повстав наслідком підпалу, якого допустився батько згаданого господаря, Тимко. Оба жили від довшого часу в незгоді через маєток. Тимка Чмира арештували й відставили до вязниці у Львові.

— **Звичайна історія.** В Кротошині під Львовом 23-літній парубок Іван Шимчишин стрілив з револьвера до 21-літнього парубка Францішка Шимчишина і зранив його тяжко в черево. Тяжко раненого відвезли до львівського шпиталю а душогуб укривається перед поліцією. Причиною револьверової розправи була дівчина, до якої оба парубки залицялися.

— **Бандитський напад.** Під селом Полянівкою пов. Томашів напали бандити на купців із Замостя і засипали їх стрілами. Один купець згинув на місці, а візника тяжко ранили. Бандити зрабували всі товари.

— **Аматори чужого молока.** Чотири селянки із Товщева пов. Львів ішли перед кількома днями досвіта з молоком до міста. Коли переходили коло Милятич, заступило їм дорогу двох озброєних людей і стероризувавши жінки, відобрали їм увесь набіл, вартости 28 зол. Ограблені селянки повідомили про грабунок місцеву поліцію, яка викрила й арештувала обох грабіжників. Є це Михайло Струтинський і Павло Берницький, оба з Милятич.

— **Самогубство поліцая.** На військовому цвинтарі в Стрию відобрав собі життя вистрілом з револьвера Владислав Пенкала, постерунковий стрийського комісаріяту. Причина покищо невідома.

— **Пригода грошевитої учительки.** В Стопчатові пов. Коломия напав хтось у ночі на учительку Пшигодзку, що вертала з Яблонова, й вдаривши її в груди, вирвав їй торбину з готівкою 312 зол., двома золотими годинниками та іншими цінними предметами. Невідомий грабіжник пропав без сліду.

Комунікат.

На запит в справі засновування „Лугів" на основі нового статуту Головний Секретаріят УНДО подає до відома, що ці „Луги" закладає на власну відповідальність Головна Старшина „Великий Луг" у Львові під проводом д-ра Романа Дашкевича і що партія Українське Національно-Демократичне Обєднання не має до тих „Лугів" ніякого відношення.

Львів, дня 4. січня 1933 р.

Головний Секретаріят УНДО.

ПОЛЬСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ ДО ВІДНЯ.

9. січня приїздить до Відня польська торговельна делегація. Віденська преса оцінює вигляди конференції песимістично.

—o—

ПРОТИ ПРОФЕСОРІВ-ЖИДІВ.

БЕРЛІН, 4. І. ПАТ. Преса повідомляє про нові протижидівські виступи проти жидів-професорів вищих німецьких шкіл. До німецького сойму вплинуло внесення, що домагається незаробувати постанов сенату вищої технічної школи в Берліні про іменування Шверіна надзвичайним професором будівництва. Внесення умотивоване бажанням не допустити до подібних неспокоїв, які були на викладах проф. Кона в університеті в Бресляві.

—o—

КРІВАВА ВІДПЛАТА.

Полк норттомберлендських стрільців, що стоїть залогою в Кінґстоні на Ямайці, виконав кровавий самосуд над місцевим населенням. Один тузем€ць по-пяному вбив кинжалом англійського вояка в нічному шинку. Сотки вояків у відповідь на це стали громити місцеве населення. Вибивали шиби, нищили крамниці, перевертали трамваї, били прохожих. Прийшло до бійки з поліцією. Кількох горожан було тяжко ранених.

ЗА ПАЧКАРСТВО.

ЕССЕН, 4. І. ПАТ. У 1932 р. митні уряди в Ахені арештували 61.000 осіб за пачкування на голяндському кордоні. Із тих 26.000 осіб покарали вязницею.

— **Судові кари** за неоправдану неприсутність на розправі польський суд загострив. За першим разом грозить кара 200 зол., другим разом 500 зол.

— **Що діється по селах.** Чотирьох невідомих людей, з яких один був озброєний у військовий кріс, напало в ночі на дім Марії Куйвицької, властительки більшого господарства в Підвисокій пов. Снятин. Напасники хотіли вломитися крізь вікно, однак натрапили на опір служби. Стрілївши тричі у вікно, вони втікли. Один слуга дістав кулю в руку.

— **Кінь за 30 сотиків.** У Серадзі голодний селянин продав коня за 30 сотиків. За ці гроші купив три булки, шматок ковбаси та склянку чаю.

— **Ріжні вістки.** Над рікою Стрвяжом біля села Бабини пов. Самбір найшли замерзлого селянина у віці коло 60 літ. — У Стокгольмі один безробітний відобрав собі життя, вложивши в рот динамітовий набій, який розірвав його на кусні. — Бюро фірми „Ґазоліна" в Стрию обікрали злодії, забравши з розбитої каси 100 долярів і 1.500 зол. — В Познані відобрав собі життя Островський, ем. проф. гімназії і власник кількох книгарень. — Чехословаччина підвищила від 3. січня мито на кольоніяльні товари, залізні, металеві, кавчукові, золоті та паперові вироби, також на годинники і футра. — Намірений залізничий страйк в Еспанії, підготовлюваний анархістами, як досі не вдався. — У 77 р. життя помер у Ню-Йорку визначний американський дипльомат Генрі Лейн Вільсон, колишній амбасадор у Брюселі та Мексику, автор „Дипльоматичних епізодів". — У Болгарії майже щодня трапляється якесь убивство між македонцями.— В околиці Праги авто у розгоні наїхало на відділ жовнірів; 11 тяжко ранених, деякі безнадійно. — Між Англією і Литвою почались переговори на тему основної зміни торговельної умови.

— **Сензаційна поголоска.** Із Букарешту повідомляють, що там застрілили Магду Люпеску, любовницю короля Карла. Перед кількома днями відбулася перед королівською палатою овація офіцирів в честь короля Карла. Коли король появився, на бальконі й дякував, вийшла на балькон Люпеску й почала кланятися. Це викликало таке обурення, що один офіцир вибіг на балькон і кількома револьверовими стрілами положив її трупом. Ціла та вістка вимагає ствердження.

З нових книжок.

ДИТЯЧА КНИЖКА ЯК РІЗДВЯНИЙ ДАРУНОК.

II.

Про „наших найменших" — теж не забуло видавництво „Світа Дитини". Ось прегарно видана ріжнобарвно українська казочка *„Золоте яєчко"*. Чудові малюнки роботи відомого графіка Віктора Цимбала видержані в нашім народнім стилю. Композиція рисунку, добір кольорів такі, що дитина годинами цілими не випустить цеї своєї „книзі" з рук.

Або друга К. Малицької: *„Чистенькі і Юрзи-Мурзи"!* Цеж просто „революція" настає в діточім світику — коли тета або любий вуйко принесе цю книжечку до хати. Діти цілим своїм єством — тілом і душею — поринають у „лектуру" і негайно акція з книжки переноситься на всю хату.

„Віршована азбука" — це не лише засіб до навчання перших початків грамоти наймолодшої дітвори, це перший підручник до розмов з дітьми про рідний край. Віршовані пояснення Олеся Чмелика залишаться надовго в їх памяти.

Оповідання з життя звірят дитячих приятелів — маємо в книжечках видавництва „Світ Дитини" два, а саме: Антона Чехова *„Каштанка"* з численними ілюстраціями російського маляря Кардовського, та Кіплінґа *„Ріккі-тіккі-таві"* також з образками. „Каштанка" — це оповідання про долю малої собачки, яка загубилася на вулиці й попала до циркового артиста, що забажав із приблуди зробити „артистку" — але знайомий голос її первісного власника-столяра каже покинути „шлях до слави" а повернути до тих, що серед них провела в холоді й голоді дні своєї молодости. Нема може у всесвітній літературі (поза нарисами з життя звірів Сетона-Томсона і Кіплінґа) другої кращої книжечки про життя собаки, як саме оце Чехове оповідання. Так само й „Ріккі-тіккі-таві" — це оповідання про маленького мунґоса, який по геройськи бореться зі страшними ґадюками в Індіях і рятує життя маленькому Теддієві, а може і цілій родині. Така лектура поглиблює в дитячих серцях любов до звірят, які є може найкращими приятелями людини й помічниками в біді та потребі.

Для молоді на перший плян висувається 4 книжечки Джонатана Свіфта *„Мандрівки Гулівера до ліліпутів, велитнів, лапутів і гиржунів"*. Ці твори належать до клясичних у всесвітній літературі, і хоча мають за собою поверх 200-літню минувшину — вони свіжі й актуальні, бо порушують такі питання життя та малюють сторінки людської вдачі завжди актуальні. Дитина, як і дорослий із зацікавленням читають ті книжечки та поза розвагою находять у них багато цінних причт та наук для життя. Відтак йде опис Норвеґії, пера о. Мирослава Ріпецького п. з. *„Країна фйордів"* з цікавими образками фйордів, церков, типами народніми тощо. Вкінці оповідання Антона Лотоцького (перерібка з французького) п. з. *„Відкриття Канади"*, де змальовані змагання смілих мореплавців з первісними жителями Нового Світу.

Повість Жіль Верна: *„Чорна Індія"*, займаючий опис перших вуглянних шахтів у Шотляндії, а на канві повістевої фабули представлені несамовиті пригоди родини вуглекопа Сімона Форда. Збірка казок Івана Липи *„Тихе слово"* переходитиме з рук до рук, бо це наші найкращі казки, основані на українських національних сюжетах.

З ділянки дитячого театру випустило видавництво теж кілька книжечок, а саме: Ярослава Вільшенка: *„Івась і Гануся"* — здраматизована казка в 5 діях зі співами і танками і музичними мотивами з відомої Гумпердінкової опери; Івана Ґарбусевича *„Український Вертеп"* (друге видання); Франца Коковського: *„В ніч під св. Миколая"* (владою сконфіскована) та Володимира Хроновича *„Гостина св. Миколая"*.

Це великий біланс видавництва і цінний вклад у нашу дитячу літературу. Тому обовязком нашого громадянства повинно бути видатне матеріяльне піддержання цього заслуженого для виховання молодого покоління видавництва і тепер при нагоді закупів дарунків для дітей під ялинку — купувати в першу чергу ті книжечки, які ми в оцім довшім нарисі обговорили. Це дасть змогу видавництву розвинути діяльність ще видатніше з добром для нашої культури та національної свідомости.

Зоріян Вільшанецький.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

о. ВОЛОДИМИР СПОЛІТАКЕВИЧ.

Дня 6. грудня помер у парохіяльному домі в Йонкерс, Н. Й., український католицький парох о. Володимир Сполітакевич. Покійний терпів від кількох літ на важку серцеву недугу, так, що в оставім часі лікарі стратили вже були надію на його подужання.

о. Володимир Сполітакевич родився 5. січня 1882 року у Виткові Старому повіт Камінка Струмилова, в Галичині. До Америки приїхав перед війною як священик і займав тут кілька парохій. В часі війни був у Рочестер, Н. Й., відтак був у Вилкс Беррі, Па., а вкінці останніх 16 літ у Йонкерс, Н. Й., де парохія торік святкувала 25-літні роковини його священства.

Покійний був відомий як ревний душпастир, щирий український патріот і громадянин та заслужений діяч серед українців в Америці. Крім праці з посвятою на парохіях Покійний увесь час побуту в Америці щиро трудився і в загальних українських громадських справах. Був м.

ін. 24 роки членом У. Н. Союзу і головою Обєднання. Тому передчасна смерть о. Володимира Сполітакевича це болюча втрата для церкви і народу. Полишив вдову Олену, дочку Ярославу і синів Володимира та Мирослава.

*

Величаву останню прислугу віддало громадянство покійному о. Володимирові Сполітакевичеві. Його родина, парохіяни, 31 греко-католицьких духовних, а між ними 5 із Закарпаття, під проводом епископа Богачевського, 8 латинських духовників під проводом о. прелата Йосифа Дворжака, представники У. Н. Союзу, місцеві брацтва, сестрицтва й товариства і велике число приятелів та знайомих Покійного, навіть з далеких околиць прийшли, щоби віддати йому останню прислугу. Це було признання для його чеснот: особистої трудолюбивости в парохії і пожертвування в народній праці.

Від 9. години рано до 1. пополудні була відправа в церкві, а саме Служба Божа соборна, до якої станули о. Петро Понятишин, парох Ню Йорку, о. Володимир Лотович, парох Джерзи Сіті й о. Йосиф Боярчук, парох Пасейку. Преосв. Константин брав участь у Службі Божій і поблагословив проповідників, о. Йосифа Чаплинського, пароха з Нюарку, який представив коротко життя і заслуги Покійного та попрощав в його імени родину, приятелів і вірних, а опісля о. Льва Сембратовича, що попрощав Покійного по англійськи від представників міста, організації „Лицарів св. Колюмба", якого Покійний був членом та від інших гостей не-українського роду.

Після Служби Божої відправив епископ похоронний чин, почім замкнули домовину з тілом небіщика, зодягненим у священичі ризи, вишивані прегарно в українському стилі. До домовини вложили також меч як знак членства в „Лицарях Колюмба", а опісля священики винесли домовину з церкви, яку заходами небіщика перед 10 роками перебудували і прегарно вималювали. З процесією відвезли парохіяни тіло поза місто, а дальше вже поїхали на католицький цвинтар автами.

Над отвертим гробом попрощав Покійного в імени духовенства, родини і вірних та українського громадянства о. Максим Кінаш, парох Елизабету, після чого епископ Константин запечатав гріб і відійшов. Опісля промовив Василь Мандзій в імени парохії, Роман Слободян в імени У. Н. Союзу і д-р Лука Мишуга від Обєднання.

В часі усіх богослужень у церкві співав прегарно мішаний хор під управою місцевого дяковчителя М. Фатюка. На дорозі і над гробом співав мужеський хор похоронні напіви при допомозі сусідніх сил.

Небіщик залишив по собі загальний жаль у всіх, що його знали особисто, або з його церковної та громадянської праці. — В. Й. П!

Дописи.

БУЧАЧ.

Чи це не дивне? В селі Вістра, пов. Бучач, за останніх шість місяців було аж шість пожеж. Жертвою пожежі впали самі свідомі одиниці села, між ними і місцевий священик о. д-р Пеліх. Люди догадуються, яка то злочинна рука спричинює стільки нещастя, але не мають певних доказів і мовчать. У всякому разі ті пожежі дають людям багато до думання.

Під увагу нашим священикам. У звязку з голосними вже практиками з молитвами у школах нарікають селяни, що не всі наші священики як слід поставились до цієї справи, в деяких випадках нехтуючи її зовсім. Замісць повчити дітей, що мають робити і як молитися, а також подбати про те, щоби не було шикан і злобних вислoвів учителів (-ьок), махають деякі рукою, тримаючися „засади": „Лїпше тихо сидіти". Прикро і соромно слухати такі нарікання селян, тимбільше, що нема що їм на не відповідати й радити. А вониж просять тільки поради!

СПОРТ.

УКРАЇНА — А. З. С. 5:2 (2:1, 0:1, 3:0).

Гаківкові змагання за мистецтво А-кляси. Голі для української дружини стріляли: Труш Мирон 3. Труш Роман 1. Ліщинський 1. Суддя п. Франковський.

Змагання були цікаві і держали видців весь час у напруженні. Перемога України вповні заслужена, бо наша дружина виказувала не тільки краще зіграння, але й мала у першій і третій терції помітну перевагу. А. З. С. додержував кроку Україні тільки в II. терції.

ЧОРНІ — УКРАЇНА.

Гаківкові змагання цих дружин за мистецтво А-кляси відбудуться в четвер 5. ц. м. в год. 19.30 (7.30 веч.) на торі Л. Т. Л. при вул. Пелчинській.

ГАКІВКОВЕ МИСТЕЦТВО СВІТУ У ПРАЗІ.

Число учасників гаківкового мистецтва світу, що відбудеться у Празі, постійно зростає. Перед кількома днями зголосилася ще Румунія, так, що досі є зголошених 6 держав.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у приватних оборотах 8.93.

Трансакції. Продажа. Купно.

Голяндія 358.80, 359.70, 357.90; Льондон 23.73—75 23.88, 23.60; Ню Йорк чеки 8.92.5, 8.94.5, 8.90.5; Ню Йорк кабель 8.92.3, 8.94.9, 8.90.9; Париж 34.85, 34.34, 34.76; Швайцарія 171.80, 172.23, 171.37; Італія 45.75, 45.97, 45.53; Берлін 212.50.

Акції.

Банк Польський 86.50, 86, 86.25.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 4. I. 1933 р. за масло експортове та десерове пріма 0·00 зол., за літру молока 15—17 сот., літру сметани 0·00 зол., копу яєць 5·00—5·20 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер, 5. I. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре" (Ціни найнижчі. Абон. 4).

Пятниця, 6. I. год. 3.15 „Орфей в пеклі".

Пятниця, 6. I. год. 7.30 веч. „Занадто правдиве, щоби було добре" (Ціни найнижчі. Абон. 4)

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 5. I. год. 7.30 веч. „Джім і Джіль" (Абон. 5).

Пятниця, 6. I. год. 3.30 попол. „Еспанська муха" (Ціни знижені).

Пятниця, 6. I. год. 7.30 веч. „Джім і Джіль" (Абон. 5).

Кіна.

АДРІЯ: „Любов козака".

АПОЛЬО: „Любов і пімста до[illegible]ого козака".

АТЛЯНТІК: „На приказ жінки".

КАСІНО: „Мата Гарі" (Грета Гарбо).

КОЛЬОСЕЙ: „Тайна Секвани" й ревія „Ідемо до Закопаного!".

КОПЕРНИК: „Кохай мене сьогодні!" (Мор. Шевалє).

МАРУСЕНЬКА: „Кохай мене сьогодні" (Мор. Шевалє).

МІРАЖ: „Бастер Кітон жениться".

ОАЗА: „Чоловік, якого я вбила" та ревія.

ПАЛЯС: „Відважний вояк Швейк".

ПАН: „Король то я" (Вл. Буріян).

ПАСАЖ: „Побідна орда".

ПРОМІНЬ: „Остання чета" й ревія.

СТИЛЕВЕ: „Атлянтида" і ревія.

УТІХА: „Діявольський плян" (Том Мікс).

ХИМЕРА: „Д-р Джекиль і мистер Гайд" і ревія „Веселий Цвіркун".

Закордонне радіо.

Четвер, 5. січня 1933.

Братислава (278,8) 12.30, 17.50 Концерт. **Бресляв** (325) 13.10 Музика, **Міляно** (331,4) 20.30 Опера, **Штрасбург** (345,2) 21.00 Концерт, **Гельсінгфорс** (368,1) 18.40 Спів, **Білгород** (430,4) 19.00 Нар. пісні, 22.00 Циг. музика, **Рим** (441,2) 20.45 Концерт, **Прага** (488,6) 22.25 Музика, **Відень** (517,2) 15.55 Нар. пісні, **Рига** (525,4) 15.30 Скрипка, 20.20 Лотиська музика, **Будапешт** (550,5) 19.30 Опера, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 19.00 Концерт, 17.30 Гумор і сатира, 12.15, 24.00 Музика.

Пятниця, 6. січня 1933.

Міляно (331,4) 11.15, 19.00 Музика, 21.00 Концерт, **Штрасбург** (345,2) 21.30 Камеральний концерт, **Штутгарт** (360,6) 18.55 „Ді Феен" оп. Вагнера, **Білгород** (430,4) 16.00 Богослуження, 20.30 Коляди (хор), 21.30 Авдиція, **Рим** (441,2) 16.00, 20.45 Концерт, **Беромінстер** (459,4) 20.45 „Гертнерін аус Лібе", „Апольо унд Гіяцінт" опери Моцарта, **Відень** (517,2) 11.30 Концерт, 20.00 „Апаюне дер Васерман" оп. Міллекера, **Будапешт** (550,5) 11.15 Богослуження, концерт, 16.00 Мад. пісні, **Любляна** (574,7) 20.00 Спів, **Харків** (937,5) 10.00, 15.00, 14.00 Концерт, 11.00 Звуковики, 16.35 Література, мистецтво, 17.30 Музика, рецитації, 24.00 Солісти, **Москва** (1000) 10.00, „Евген Онегін" оп. Чайковського (ВЗСПС 1304.3 м.), 18.30 Концерт Прокофєва, 17.25 „Лякме" оп. Деліба.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 5. січня 1933.

11.40 Огляд преси, 11.58 Час, 12.10 Орхестра, 13.20 Метеор. комунікат, 15.10 Експорт. комунікат, 15.15 Господар. комунікат, 15.25 Грамофон, Сільва рерум, 16.00 Минувшина й теперішність у творах Алданова, 16.15, 17.00 Грамофон, 16.25 Лекція фр. мови, 16.40 Світ у радіо: „Ст. Новаковський", 17.25 Серед книжок, 17.40 Актуальний відчит, 18.00 Концерт, 19.00 Всячина, грамофон, 19.20 Рільничий комунікат, 19.30 „Хорт" опов. Равіча, 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Концерт, Спорт, 21.30 „Пан Твардовський" авд., 22.15 Циг. музика, 22.55 Комунікати, 23.00 Танкова музика.

Пятниця, 6. січня 1933.

11.58 Час, 12.10 Метерольог. комунікат, 12.15 Муз. поранок, Фотографуємо зимою, 14.00 Ветеринарійні поради, 14.20 Грамофон, 14.45 „Куцик" опов. для дітей М. Вериго, 15.00 „По коляді" авд. з сільським хором, 16.00 Для дітей „Вертеп на Ст. Місті" Ор-Ота, 16.25 Грамофон, Сільва рерум, 16.45 „Нар. вірування в св. Трьох Царів", 17.00 Солісти, 18.00 Легка музика, 18.50 „Блеск і нужда столиці та провінції", 19.05 Всячина, 19.25 „Із зорею", 20.00 Обговорення симф. концерту, д-р Ал. Сімонівна, 20.15 Симф. концерт, Поет. фейлетон, 22.40 Спорт, 22.50 Комунікати, 23.00 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На ялинку для нещасної матері зложили в зол.: Ас. 3, О. С. 4, Р. 2, С. Н. 1, І. Г. 3, О. і О. К. 5, О. і М. С. 5, О. Г. 2, о. Мелянів 2, П. Боднарова 5, з Любачова І. З. 1, Е. М. 1, Л. Г. 1, Р. М. 1, О. М. 1, д-р Дзядів 3, М. Хмара 5, П. Мельникович 4 М. С. Заліщики 10, М. Чолій 3, В. Тузяк 2, Марта Дурбак 3, Посол Т. 5, Пшеничкн 2, Члени хору Усп. церкви 12, Р. Р. 1, Д. В. 1, Б. 0.50, М. К. 1, Б. 1, Р. Л. 1, Е. Х. 1, К. К. 1, В. О. 1, І. В. 1, Д. К. 1, Д. Е. 1, С. Т. 0.50, Г. І. 1, О. К. 1, М. Х. 1, М. Ь. 1. Б. 0.50, І. Ф. 2, О. Л. 2, С. М. 0.50, В. Г. 1, О. О. 1. У виказі в ч. 3 „Діла" ошибочно виказано, що п. І. К. зложив зол. 1, замісць зол. 2. — Дотепер зложено разом зол. 351.50 і 1 долар.

На Рідну Школу зложили в золотих ВП.: Д-р Іван Бережницький, Львів 100, Ученики VI. кл. філії акад. гімназії у Львові 10 замісць подарунку на св. Миколая господ. кляси п. Проф. Панейкові, Евген Лїбацький деклярував 2 зол. місячно замісць квітів на могилу матері на радянському Поділлі.

Замісць святочних побажань зложили на „Рідну Школу" в золотих ВП.: Отець Мітрат О. Базюк 10, Дир. Ярослав Колтунюк 10, М. Янчури, Підберізці 10, Д-р Володимир Бабій стом. дентист Львів 5, Посол д-р Любомир Макарушка 5, Н. Н. Крехів 3.50, Іван Мартюк, дир. Центросоюзу 3, Посол Олекса Яворський 5.

Замісць святочних побажань зложив п. Антін Строкон, Львів зол. 3.— на українських інвалідів.

На дальших 10 обідів для студентів, що через матеріяльні злидні не можуть виїхати на свята зложив в нашій Адміністрації п. Д-р Михайло Волошин зол. 12.—.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.